

प्रवाही...

आयुष्यातील प्रत्येक गोष्टीचे प्रवाही राहणे किती गरजेचे असते ना? म्हणजे आपल्याला जाणवत नसते, पण काळ पुढे सरकत असतो....आणि त्याच बरोबर आयुष्यही ! आपण स्थैर्याच्या गोष्टी करत रहातो, पण प्रवाह काही थांबत नाही....आणि तेच बरे. भावना प्रवाही हव्यात, बोलणे प्रवाही हवे आणि नाती सुद्धा तशीच प्रवाही हवीत...म्हणजे मग सगळा आयुष्याचा आणि आयुष्याशी निगडीत गोष्टींचा "मोमेंटम" जुळून येतो....

आपल्याला कळायला लागल्यापासून आपण आपली अशी एक ओळख बनवायला लागतो आणि कुटुंबातील व्यक्ती, नातेवाईक, शाळेतील शिक्षक, वर्गमित्र-मैत्रिणी, जवळपास राहणारे मित्र-मैत्रिणी, इतर लोक..... यांच्या मनात आपली अशी ओळख दृढ करत जातो. तसेच आपल्याही मनात त्यांची ओळख रुजायला लागते. आयुष्याच्या या प्रवासात वाटचाल करत असताना मार्ग वेगळे झाले तरी अशा कित्येक "ओळखी" आपल्या मनात घेवून आपण पुढे जात असतो. त्या ओळखींची जाणीव मनात प्रवाही असते म्हणून मधल्या वर्षात भेटणे -बोलणे नसले तरी अचानक जेव्हा भेट होते, तेव्हा ती ओळख पटते आणि धागे जुळून येतात...आयुष्य समृद्ध होत जाते.

सहजीवनात सुद्धा हा प्रवाह फार महत्वपूर्ण असतो. संसार सुरु होतो दोन व्यक्तींपासून आणि त्यातून कुटुंब निर्माण होते. त्यात सहभागी असलेली माणसे काळानुरूप बदलत जातात...आवडी-निवडी, विषय, संदर्भ असे सगळे बदलत जाते. पण हे बदल परस्परांच्या प्रवाहांच्या विरुद्ध दिशेत नसले की मग ते संसार सफल होतात. इथे जन्मलेल्या प्रत्येक गोष्टीचा आपला असा एक प्रवाह असतोच... अगदी या लेखाचा सुद्धा त्याचा असा एक प्रवाह आहे, आता माझ्या लिखाणाच्या माध्यमातून आणि नंतर वाचकांच्या वाचनाच्या माध्यमातून.. प्रवाह आहे आणि तो राहणारच!

मनात रुजलेल्या भूतकाळातील आठवणींचे सुद्धा असेच काहीसे. काळाच्या ओघात काही आलेले अनुभव, त्यांच्या आठवणी आपण विसरतो, पण काही भल्या-बुऱ्या आठवणी मात्र अगदी खोल मनात रुतलेल्या असतात...त्या आठवणींच्या अनुरोधाने तसे चांगले-वाईट विचार पण मनात राहिलेले असतात आणि आपल्या नकळत प्रसंगानुरूप ते भले-बुरे विचार वर येत असतात. आपण ठराविक प्रसंगात पूर्वी आलेल्या अनुभवांवरून लोकांविषयी काही ग्रह बनवतो आणि तेच मोजमाप घेवून पुढे जात रहातो. आता इथे मात्र थोडा बदल करायला हवा. विचारांच्या प्रवाहात चांगल्या-गोड आठवणींना जरूर बरोबर घेवून चालावे, त्यातून वेळोवेळी आनंद मिळवावा, पण कटू आठवणी मात्र विचारांमधून काढून टाकाव्यात. त्यातून आलेल्या अनुभवातून शहाणं होवून पुढे चालावं... पण क्लेशदायक आठवणींना विराम दिलेलाच बरा. कारण या कटू आठवणींच्या माध्यमातून मन केवळ उदासच होते. हे बोलणे जेवढे सोपे तेवढे कृतीत

आणणे नाही, पण प्रयत्न करायला हवा... काळाबरोबर पुढे सरकायला हवे, जाणीवपूर्वक - एका निरोगी, प्रवाही आयुष्यासाठी!!

आपण " The Show must go on " , " We need to move on " किंवा " थांबला तो संपला " असे वाक्य-प्रयोग ऐकतो. मला वाटते "प्रवाही" राहण्याच्या विचारामागचा अशी वाक्ये म्हणजे एक प्रभावी स्त्रोत आहेत. "प्रवाह" या शब्दातच एक जादू आहे, एक "सकारात्मक" अनुभूती आहे. तसं पाहिलं तर ही एक मोठी "Concept" आहे. माझा अध्यात्माचा अभ्यास करणारा मित्र तर म्हणतो की आपल्या अंतानंतर सुद्धा हा प्रवाह चालूच असतो, केवळ आपल्याला तो दिसत नाही. Well, एवढा सखोल अभ्यास माझा नाही त्यामुळे अध्यात्मिक दृष्टीने मला यावर काही प्रकाश टाकता येणार नाही, पण एक सर्वसामान्य आयुष्यं जगताना एवढे नक्कीच जाणवते की जगाची पूर्ण रचनाच प्रवाही आहे आणि आपण या जगातील एक ठिपका... आणि तो ही प्रवाही ठिपका... म्हणूनच वाटते की आपण सर्वांनीच कुठल्याही वैचारिक गुंत्यात थांबून न राहता, कुठल्याही क्लेशदायक आठवणींच्या मागे न रेंगाळता, कुठल्याही नैराश्यात न हरता आणि हरवता या जीवन-प्रवाहाबरोबर पुढे पुढे जात राहिले पाहिजे, एका नव्या जोमाने-उत्साहाने, आपल्या बरोबरच इतरांचे आयुष्यं समृद्ध करण्यासाठी.

© प्रीती देशपांडे

www.meetipreeti.com

(पूर्वप्रसिध्दी : 'रंगदीप' २०१२)